

Poznań, dnia 19 stycznia 2022 roku

prof. UAM dr hab. Katarzyna Kokocińska
Zakład Publicznego Prawa Gospodarczego
Wydział Prawa i Administracji UAM w Poznaniu

RECENZJA

**osiągnięć naukowych oraz aktywności naukowej Pana doktora Michała Bilińskiego sporządzona
w związku z ubieganiem się
o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego**

W wykonaniu uchwały nr 225/XI/2021 Rady Dyscypliny Nauki prawne Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 8 listopada 2021 roku w sprawie powołania składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Michałowi Bilińskiemu w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne oraz w związku z wyznaczeniem na recenzenta przez Radę Doskonałości Naukowej w tym postępowaniu, przedstawiam recenzję.

1. Uwagi ogólne

Stosowanie do wymagań określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U., tj. z 2021, poz. 478, dalej „ustawa”) przedmiotem oceny recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest ocena osiągnięć naukowych, które powinny stanowić znaczny wkład w rozwój dyscypliny.

Uwzględniając wniosek oraz przedłożony przez Pana doktora Michała Bilińskiego wykaz publikacji naukowych i opis pozostałych dokonań naukowych oraz po zapoznaniu się z treścią publikacji przyjęto, że przedmiotem recenzji powinna być w tym postępowaniu przede wszystkim monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania

monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a. ustawy. Dodatkowo ocenie poddany został pozostały dorobek naukowy Pana Doktora, w tym artykuły naukowe opublikowane w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych a także Jego aktywność w ramach badań międzynarodowych i aktywność organizacyjna. Jako podstawowe kryterium oceny osiągnięć naukowych i aktywności naukowej Habilitanta przyjęto - zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* - znaczny wkład w rozwój dyscypliny.

2. Ogólna sylwetka naukowa Habilitanta

Zgodnie z przedstawioną dokumentacją Pan dr Michał Biliński tytuł magistra prawa otrzymał na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, na którym to na podstawie Uchwały z dnia 24 października 2011 r. Rady Wydziału Prawa i Administracji tegoż uniwersytetu uzyskał stopień doktora nauk prawnych. Tytuł rozprawy doktorskiej „Państwo a sport. Węzłowe zagadnienia prawne” nawiązujący przedmiotowo do aktualnych zainteresowań Habilitanta, świadczą o ciągłości prowadzonych badań. Potwierdzają to także przedstawione do oceny inne publikacje naukowe o różnym charakterze: artykuły w czasopismach, opracowania wieloautorskie a także hasła encyklopedyczne, publikowane w języku polskim oraz w językach obcych, z których większość dotyczy prawnych aspektów sportu.

Swoją drogę naukową od początku Pan Doktor wiązał z Katedrą Publicznego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, w ramach której najpierw jako asystent (w okresach: 01.10.2002 r. - 30.09.2005 r. oraz 01.10.2010 r. - 30.09.2012 r.) a obecnie jako adiunkt, prowadzi badania. Ponadto w 2019 roku odbył staż zagraniczny o charakterze naukowo – dydaktycznym w Katedrze Prawa Finansowego i Gospodarki Narodowej na Wydziale Prawa Uniwersytetu Masaryka w Brnie.

Na uwagę zasługuje aktywność Habilitanta, w ramach realizowanych krajowych i międzynarodowych projektach badawczych, w tym głównie jako wykonawcy. Przy czym, co należy podkreślić, Pan Doktor monografię stanowiącą podstawę postępowania habilitacyjnego, przygotował realizując grant finansowany przez Narodowe Centrum Nauki „Prawne aspekty działalności z zakresu e-sportu”, który uzyskał w 2020 r. (numer decyzji 2020/04/X/HS5/00301).

Pan doktor Biliński uczestniczy w życiu naukowym także poprzez aktywny udział w licznych konferencjach i seminariach naukowych, podejmuje również aktywność organizacyjną. Jest opiekunem naukowym Koła Prawa Sportowego Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, współpracował ze studencką organizacją naukową ELSA. Wykonuje zawód radcy prawnego a za działalność *pro publico bono* odznaczony został przez OIRP w Krakowie Srebrną Odznaką „Zasłużony dla Samorządu Radców Prawnych”.

Jest członkiem Rady Naukowej Fundacji Instytut *Animus* oraz Polskiego Towarzystwa Badania Gier.

3. Ocena monografii wskazanej przez Habilitanta jako monografii naukowej stanowiącej podstawę prowadzenia postępowania habilitacyjnego

Za osiągnięcie naukowe, które powinien w dorobku posiadać Habilitant, ustawodawca uznaje między innymi monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z 2018 roku - *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dziedziny. W analizowanym przypadku oba te wymagania zostały spełnione.

Dziełem, o którym mowa, w przypadku dorobku Pana dr Michała Bilińskiego jest opracowanie monograficzne „Sport elektroniczny. Charakter prawny”, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021, ss. 277, ISBN 978-83-8235-625-0. Oznacza to, że zadaniem recenzenta jest w pierwszej kolejności dokonanie oceny monografii, na tle całokształtu dorobku naukowego Habilitanta.

Przedłożona do oceny praca o charakterze monograficznym pt. „Sport elektroniczny. Charakter prawny”, stanowi zauważalny wkład jej Autora – Pana doktora Bilińskiego w rozwój nauki prawa, ze szczególnym uwzględnieniem publicznego prawa gospodarczego. Jest to dzieło dotyczące materii wcześniej rzadko poruszanej w doktrynie, i jak dotąd nie było omówione w tak szeroki i kompleksowy sposób. E-sport bez wątpienia stanowi atrakcyjny obszar badań ze względu na wieloaspektowość tej problematyki, obejmującej nowe zagadnienia prawne a także, na co należy zwrócić uwagę, wymiar praktyczny. Pan Doktor objął swoimi dociekaniem obszar z zakresu prawa gospodarczego, który charakteryzuje się przede wszystkim nowością, co oznacza pewne utrudnienie ze względu na brak pogłębionych badań, możliwości szerokiej polemiki i prowadzenia dyskursu. Z tego powodu nie jest to łatwa materia dla badacza, który musi podjąć trud starannej analizy oraz wnikliwej obserwacji zachodzących przemian związanych z rozwojem tej nowej formy współzawodnictwa sportowego. Wybór problematyki należy ocenić pozytywnie, przede wszystkim jednak ze względu na jej wymiar praktyczny.

Opracowanie monograficzne liczy 277 stron. Na pozytywną ocenę formalną rozprawy wpływa bez wątpienia zaproponowana tematyka pracy w powiązaniu z przyjętą przez Autora jej strukturą (spis treści). Konstrukcja pracy jest uporządkowana. Treść zawarta w poszczególnych rozdziałach odpowiada merytorycznie zaproponowanym tytułom rozdziałów.

Pewne zastrzeżenia może budzić zaproponowany tytuł monografii sugerujący, że przedmiotem rozważań Autor obejmuje sport elektroniczny i jego charakter prawny, gdy tym czasem zarówno ze wstępu, jak i prowadzonych rozważań wynika, że chodzi o ustalenie

charakteru zjawiska, aktywności którą ostatecznie określa jako działalność z zakresu sportu elektronicznego. Jednak, zdaniem recenzującego, praca ostatecznie nie dotyczy charakteru prawnego, a ustalenia określonych cech e-sportu na tle sportu ujmowanego w sposób tradycyjny i różnic pomiędzy nimi występujących. Autor wskazuje (s. 3), że zasadniczą materią podjętych przez Niego badań (w ramach monograficznego opracowania) jest ustalenie charakteru prawnego działalności gospodarczej w zakresie sportu elektronicznego poprzez wskazanie cech oraz zależności, gdy tymczasem Autor skupia się przede wszystkim na podkreślaniu odmienności tej aktywności względem sportu tradycyjnego prowadząc analizę prawną w wybranym przez niego zakresie zagadnień (zgodnie z tytułami poszczególnych rozdziałów). Przyjęty sposób prowadzenia badań jest samodzielnym wyborem Autora jednak wskazanie w tytule, że celem badań jest ustalenie „charakteru prawnego” stawia przed badaczem określone zadania a nawet wyzwania. Ustalenie charakteru prawnego określonego zjawiska wymaga dogłębnego, bardzo wnikliwego badania norm pranych kształtujących/tworzących to zjawisko prawne (czy wręcz instytucję prawną). Tym czasem Pan Doktor dokonał analizy wybranych elementów składających się na to zjawisko i oparł analizę na badaniach prawnoporównawczych, nie zaś *stricte* dogmatycznych. Dobór zagadnień wybranych przez Autora jest ciekawy, jednak łącznie ich charakterystyka nie oddaje całkowicie założonego celu rozważań. Podejście to potwierdzają stwierdzenia Habilitanta w autoreferacie, w którym wskazuje, że cyt.: „Główny cel naukowy przedłożonej monografii stanowi wykazanie prawnych odmienności jakimi obszar sportu elektronicznego charakteryzuje się w stosunku do określonej normatywnie sfery sportu „tradycyjnego”. Wybrany cel badań naukowych obejmuje również wytyczenie granic prawnych pomiędzy płaszczyzną sportu elektronicznego a innymi dziedzinami działalności, które wywierają wpływ na kształtowanie się jego specyfiki.”

Od strony redakcyjnej praca napisana jest starannie i poprawnie. Wywody Autora są uporządkowane, prowadzone w sposób zrozumiały, co pozwala ocenić pracę jako spójny wywód naukowy. Autor wykorzystał dobrze dobraną literaturę naukową, w tym literaturę obcojęzyczną. Całość przywołanej literatury, a także orzecznictwo, zostały wykorzystane właściwie, w szczególności dla skomentowania stawianych w opracowaniu tez, za wyjątkiem zagadnień związanych z określeniem istoty prawnej konkretnych instrumentów prawnych (z pogranicza prawa).

Habilitant posługuje się metodą dogmatyczną oraz prawnoporównawczą, z naciskiem na tą drugą. Zastosowanie obu metod należy ocenić pozytywnie.

Podniesione powyżej elementy oceny opracowania monograficznego mają istotne znaczenie, jednak o jej walorach jako pracy naukowej, decyduje ocena merytoryczna.

*

Jak wynika z wcześniejszych uwag określony cel i zakres badań nieco rozmiągają się z tytułem pracy. Przyjmując jednak, że przedmiotem badań jest ustalenie cech e-sportu (jego charakterystyka) przede wszystkim w odniesieniu do sportu tradycyjnego (na tle obowiązujących regulacji prawnych), które koncentrują się wokół bardzo zróżnicowanych zagadnień prawnych, w tym takich jak organizacja sportu, hazard, prawa autorskie czy kwalifikacja działalności z zakresu sportu elektronicznego, sformułowany zestaw pytań i problemów, na które w trakcie prowadzonej analizy Autor poszukuje odpowiedzi, uznać należy za trafny.

Pan Michał Biliński wskazuje, że jednym z kluczowych pytań jest dopuszczalność tworzenia w ramach analizowanej aktywności sportowej struktur organizacyjnych oraz wspierania finansowego w kontekście (co uznać należy za bardzo ciekawy wątek) realizacji zadań przez jednostki samorządu terytorialnego. Za istotne uznać także ustalenie reguł organizacji współzawodnictwa e-sportowego, zwalczania dopingu w e-sporcie oraz statusu

prawnego uczestników rywalizacji o elektronicznym charakterze. Rozważania te uzupełnione zostały badaniami nad wpływem, a raczej relacjami działalności w zakresie e-sportu a przepisami prawa hazardowego oraz prawa autorskiego (w tym statusu gry elektronicznej). Tak sformułowane problemy badawcze wskazują na wielopłaszczyznowość prowadzonych przez Autora badań.

Pan dr Michał Biliński rozpoczyna (Rozdział I) rozważania od prezentacji ogólnych zagadnień odnoszących się do kwestii pojęciowych, które pozwalają na uporządkowanie terminologii w obszarze działalności w zakresie sportu elektronicznego. Zaproponował On definicję sportu elektronicznego, stanowiącą pewną wiązkę cech wywodzonych z istoty „sportu” oraz *gamingu*. Trafnie, w kontekście dalszych badań, przyjmuje rozumienie sportu elektronicznego jako działalności polegającej na uczestnictwie w grze elektronicznej, która została podporządkowana określonym regułom współzawodnictwa. Ustalenia z Rozdziału I stanowią dobrą podbudowę dla dalszych rozważań i świadczą o wiedzy Pana Doktora w zakresie poruszanej problematyki.

Rozdział II zatytułowany *Sport elektroniczny na tle sportu „tradycyjnego”*. *Prawne konsekwencje umiejscowienia sportu elektronicznego w obrębie regulacji ustawy o sporcie* obejmuje, zdaniem recenzentki, zasadnicze rozważania i nawiązanie do tematu rozprawy jakim jest charakter prawny sportu elektronicznego. Przede wszystkim Autor ostatecznie, choć wskazuje przy tym na wiele wątpliwości, przyjmuje że cechy sportu elektronicznego wyczerpują przesłanki objęcia go ramami ustawy o sporcie i uznaniem tej aktywności jako sport w rozumieniu ustawy z 2010 r. W ramach prowadzonych rozważań Pan Doktor dokonuje porównania cech charakterystycznych dla e-sportu z regułami funkcjonowania i organizacji „tradycyjnego” sportu, wskazując między innymi na rolę polskich związków sportowych, zasady organizacji współzawodnictwa. Ciekawe, choć dość ogólnie przedstawione są rozważania na temat zasad finansowania sportu ze środków publicznych. Ten wątek, z punktu

widzenia prawa publicznego, należałoby rozwinąć nie tylko jako istotną cechę działalności sportowej, ale zagadnienie fundamentalne przy rozstrzygnięciu w badaniach nad relacjami i rolą państwa w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. Habilitant ostatecznie przyjmuje, że brak jest podstaw do objęcia wsparciem e-sportu oraz nie można wskazać uzasadnienia „dla umiejscowienia działalności z zakresu sportu elektronicznego w obrębie interwencjonistycznego modelu regulacji sportu, opartego na wyłączności polskich związków sportowych”. Jednak odwoływanie się do argumentu „braku dostosowania tej branży” do wymogów przewidzianych w ustawie o sporcie, co w konsekwencji skutkuje trudnością „w zakresie zakwalifikowania sportu elektronicznego jako części składowej konstytucyjnej kategorii kultury fizycznej”, nie są do końca przekonującymi argumentami. Można postawić pytanie czy rolą Autora jest analiza pod kątem „dopasowania” sportu elektronicznego do prawnych uwarunkowań sportu „tradycyjnego”, czy raczej stworzenie określonego nowego, prawnego modelu współzawodnictwa sportowego, którego wykonywanie wymaga kompleksowej regulacji prawnej (modelu opartego na zidentyfikowanych cechach e-sportu) ?

Mimo sformułowania tej generalnej uwagi rozważania objęte treścią Rozdziału II opracowania zasługują na pozytywną ocenę. Niewątpliwą zasługą Pana Doktora jest szerokie ujęcie tej materii i trafne wskazanie podstawowych problemów związanych z identyfikacją cech sportu elektronicznego.

Materię objętą treścią Rozdziału III *Sport elektroniczny a hazard. Wpływ prawa hazardowego na swobodę podejmowania działalności gospodarczej w zakresie sportu elektronicznego*, Autor traktuje jako szczególnie istotną z punktu widzenia prowadzonych rozważań. Jego zdaniem pozwolą one na wyodrębnienie kolejnych istotnych cech sportu elektronicznego. Podejście to uzasadnia zbieżnością przedmiotu regulacji prawa hazardowego i przedmiotu objętego badaniami, podkreślając koincydencję pomiędzy grą hazardową a niektórymi rodzajami sportu elektronicznego. Za szczególnie interesujące, z punktu widzenia

prawa publicznego, należy uznać prowadzone przez Habilitanta analizy przepisów prawa oraz orzecznictwa w celu ustalenia pojęcia gry hazardowej oraz gry elektronicznej. Dochodzi On do wniosku, który należy uznać za trafny, że gry elektroniczne charakteryzują się odrębnością w stosunku do określonych kategorii gier hazardowych. Ostatecznie wnioskuje na tej podstawie, że nie można zaklasyfikować działalności w zakresie sportu elektronicznego do działalności hazardowej, która podlega znacznym ograniczeniom w zakresie jej prowadzenia (choć nie wyklucza sytuacji, w których prawo hazardowe znajdzie zastosowanie). I w tym przypadku Autor pokusił się o sformułowanie własnych wniosków w oparciu o rzetelnie przeprowadzoną interpretację przepisów prawa, wskazując na nieprecyzyjność i niejednoznaczność obowiązujących uregulowań. Habilitant podkreśla niedoskonałość prawa hazardowego oraz trudności umiejscowienia w jego ramach płaszczyzny gier wywodzących się z rzeczywistości cyfrowej, a w konsekwencji wyraził postulat legalnego zdefiniowania gier hazardowych. Należy zgodzić się z Panem doktorem, że definicja pozwoliłaby na usunięcie wątpliwości interpretacyjnych powstałych na gruncie art. 128 Kodeksu wykroczeń oraz przyczyniłaby się do sprecyzowania prawnego charakteru gry wykorzystującej mechanizm *lootboxowy*. Ponadto w podsumowaniu Autor zaproponował poszerzenie zakresu znaczeniowego pojęcia zakładów wzajemnych poprzez uwzględnienie tzw. niefinansowych form hazardu, co Jego zdaniem umożliwiłoby objęcie ustawą o grach hazardowych działalności polegającej na urządzaniu *skin bettingu*. Rozważania objęte tym rozdziałem monografii, jak i sformułowane wnioski, wskazują że dla Habilitanta materia ta jest bardzo dobrze rozpoznana i istotna w dotychczas prowadzonych badaniach.

Zdaniem Pana dr Bilińskiego przedstawienie prawnej charakterystyki działalności z zakresu sportu elektronicznego wymagało również nawiązania do wątków prawa autorskiego. Rozdział IV *Znaczenie statusu gry komputerowej w prawie autorskim w obszarze sportu elektronicznego*, wyróżnia pogłębiona analiza i istotność wniosków, także w kontekście celów rozprawy habilitacyjnej. Autor posiłkując się doktryną i orzecznictwem, a przede wszystkim

interpretując przepisy prawa, formułuje bardzo trafne, spójne wnioski w zakresie prawno-autorskich aspektów istoty i funkcjonowania sportu elektronicznego. Zasadnicze rozważania Autor poprzedza ustaleniami terminologicznymi, w szczególności w odniesieniu do kluczowego pojęcia, jakim jest „gra elektroniczna” z punktu widzenia ochrony prawnej. Pan Biliński wskazując specyfikę gier komputerowych podkreśla problem ich kwalifikacji, jako utworu w rozumieniu prawa autorskiego i dalsze tego prawne konsekwencje. W oparciu o przedstawione badania Habilitant formułuje między innymi wniosek, zgodnie z którym autorskie prawa majątkowe do gry komputerowej w sposób pierwotny nabywają twórcy. Zwrócił uwagę, że korzystanie z gry na potrzeby organizacji komercyjnego współzawodnictwa e-sportowego powinno być postrzegane jako odrębne pole eksploatacji takiego dzieła. W następstwie Pan doktor uznaje, że nabycie autorskich praw majątkowych do gry komputerowej przez ich producentów bądź wydawców powinno być podporządkowane reżimowi umownemu. Ta cecha określa w pracy jako „umowny reżim przeniesienia lub korzystania z autorskich praw majątkowych do gry komputerowej” pozwala Autorowi na sformułowanie ostatecznego wniosku o trudności podporządkowania współzawodnictwa w e-sporcie regułom typowym dla sportu tradycyjnego o charakterze reglamentacyjnym. Wniosek ten jest przekonujący.

Pewien niedosyt dotyczy braku odniesienia Autora do zagadnień teoretyczno-prawnych, w tym kwestii przenikania instytucji prawa prywatnego do regulacji prawa publicznego i odwrotnie. To wzajemne oddziaływanie sfer – publicznej i prywatnej – widoczne właśnie w nowych obszarach aktywności, do których należy bezwzględnie zaliczyć sport elektroniczny - skutkuje „nieczystością” instytucji prawnych, ich hybrydowością. Rozważania teoretyczno-prawne i ich odniesienie do zagadnień praktycznych wzbogaciłyby pracę.

Rozdział V *Działalność zarobowa z zakresu sportu elektronicznego*, to rozważania prowadzone w ramach dwóch grup zagadnień: działalności osób fizycznych oraz działalności gospodarczej organizacji w sporcie elektronicznym. Analiza zarobkowego charakteru tej aktywności indywidualnej, czy zorganizowanej a także inne jej cechy w odniesieniu do

regulacji ustawy Prawo przedsiębiorców skłaniają Habilitanta do wniosku o zakwalifikowania tych podmiotów do kategorii przedsiębiorców, podlegających obowiązkowi rejestracji. Czyni to Pan Doktor stosując analogię do sportowców w sporcie tradycyjnym. Działalność z zakresu sportu elektronicznego traktuje jako działalność komercyjną nawiązując zarówno do wolności konstytucyjnych, w tym wolności działalności gospodarczej, wolności wyboru i wykonywania zawodu a także miejsca pracy oraz do swobody rynku wewnętrznego. Tu jednak widzi zagrożenia umiejscowienia działalności z zakresu sportu elektronicznego w obrębie prawa gospodarczego przy braku odniesienia do szczegółowych regulacji z zakresu sportu. Jako kluczowy przykład wskazuje Habilitant konieczność poprawnego dookreślenia sytuacji prawnej małoletniego, formułując dwa kierunki interwencji ustawodawczej: usankcjonowanie dopuszczalności podejmowania działalności gospodarczej przez osoby małoletnie w oparciu o regulacje ustawy Prawo przedsiębiorców lub wprowadzeniu, wzorem prawa niemieckiego, możliwości podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej przez osoby małoletnie pod warunkiem uzyskania upoważnienia przedstawiciela ustawowego, wydanego za zgodą sądu opiekuńczego. Ponadto Pan Doktor przedstawił inne postulaty związane z wykonywaniem działalności w zakresie sportu elektronicznego, w tym konieczność uregulowania zasad zawierania umów z e-sportowcami nieposiadającymi pełnej zdolności do czynności prawnych, sprecyzowanie elementów istotnych umów, ustalenie ograniczeń wiekowych dla określonych gier oraz turniejów e-sportowych.

Całość opracowania wieńczy krótkie *Zakończenie* obejmujące wnioski z poszczególnych rozdziałów w odniesieniu do postawionych i zaprezentowanych we *Wstępie* tez naukowych.

Osiągnięciem Pana dr Michała Bilińskiego jest bez wątpienia pogłębiona, usystematyzowana i rzetelnie przeprowadzona analiza przepisów prawa regulujących w wybranych obszarach związanych z działalnością w zakresie sportu elektronicznego. Tak zarysowany obszar badań pozwolić miał Panu Doktorowi na wskazanie istotnych cech e-sportu, a na tej podstawie ustalenie jego charakteru prawnego. Autor formułuje

syntetyczne wnioski podkreślając istotne cechy sportu elektronicznego w odniesieniu do takich grup zagadnień prawnych jak: e-sport a sport tradycyjny, e-sport a prawo hazardowe, e –sport a prawa autorskie i wykonywanie działalności w zakresie sportu elektronicznego jako działalności gospodarczej.

4. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Dorobek naukowy Pana dr Bilińskiego, poza wskazanym opracowaniem monograficznym, liczy ponad 30 pozycji i zawiera publikacje naukowe w czasopismach, monografie współautorskie, rozdziały w opracowaniach zbiorowych, redakcje oraz opracowania (54 pozycje), które określone zostały jako hasła w leksykonach o charakterze naukowym. Nie jest to może obszerny dorobek ale w opinii recenzującego istotna jest przy ocenie jakość prowadzonych badań, aktualność oraz wpływ na rozwój nauki. Te wymagania dorobek Pana Bilińskiego spełnia.

Przedstawiony do oceny dorobek Pana Doktora koncentruje się wokół czterech zasadniczych zagadnień badawczych, które łączy ich odniesienie do prawa gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem publicznego charakteru regulacji prawnych. Należy przy tym podkreślić, że Autor opiniowanych publikacji, zatrudniony w Katedrze Prawa Publicznego Gospodarczego, podejmuje w swych analizach zagadnienia z pogranicza prawa publicznego i prawa prywatnego, nie pozostawiając tych ostatnich niezauważonymi. Zagadnienia objęte badaniami Pana Doktora, to często zagadnienia występujące na styku prawa publicznego i prawa prywatnego. Jest to wynik wzajemnego przenikania metod regulacji - metody publicznoprawnej i prywatnoprawnej. Przejmowanie rozwiązań dominujących w prawie prywatnym, bądź w prawie publicznym, zachodzi aktualnie z tą samą intensywnością w obrębie obu tych segmentów prawa. Habilitant mając świadomość zacierania się granic „pomiędzy tym co publiczne, a tym co prywatne” rozgranicza ale także umiejętnie łączy te sfery, co widoczne jest także w monografii habilitacyjnej.

Jak wskazuje Habilitant prowadzone przez niego badania odnoszą się do czterech obszarów, i wymienia je w następującej kolejności: prawo sportowe, publiczne prawo gospodarcze, prawo samorządu terytorialnego oraz publicznoprawne aspekty wykonywania zawodów zaufania publicznego. Trudno zgodzić się z dokonaniem przez Habilitanta wyodrębnieniem tych obszarów i stawianiem ich na równi. Uznanie za równorzędne dla przykładu obszaru publicznego prawa gospodarczego i publicznoprawnych aspektów wykonywania zawodów zaufania publicznego jest pewnym nadużyciem i wymaga weryfikacji. Wszystkie wymienione przez Pana doktora zakresy przedmiotowe mieszczą się w obszarze publicznego prawa gospodarczego, także ze względu na sposób ich ujęcie przez Habilitanta. Przyjmuję, że zaproponowane wyodrębnienie obszarów miało na celu jedynie podkreślenie ukierunkowania badań i wskazanie zagadnień w ramach ogólnego i szczegółowego publicznego prawa gospodarczego, tworząc dla Pana Bilińskiego wyznacznik Jego naukowych zainteresowań (i pewną ich hierarchię) na co wskazują zawarte w tych obszarach opisy.

Pierwszy ze wskazanych obszarów, to prawna regulacja w kształtującej się dziedzinie prawa, jaką jest „prawo sportowe”.

Zasadniczy nurt badań, pozostający w kręgu zainteresowań Pana Doktora Bilińskiego koncentruje się wokół zagadnień związanych z prawem podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. W tym w szczególności za istotne należy uznać te opracowania, które dotyczą realizacji swobody przedsiębiorczości oraz świadczenia usług w świetle prawa unijnego. Badania te, których kontynuację stanowi rozprawa habilitacyjna, przedstawił Pan doktor zarówno w artykułach, jak i rozdziałach w publikacjach monograficznych, a zwięźczenie ich stanowiła rozprawa doktorska "Państwo a sport. Węzłowe zagadnienia prawne" (2011 r.). Co warto podkreślić w tym, jak należy przyjąć najistotniejszym dla Habilitant obszarze zagadnień prawnych, podjął on współpracę z przedstawicielami innych ośrodków naukowych, czego efektem jest monografia „Prawo sportowe" (red. M. Leciak, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018) oraz „Leksykon prawa sportowego" (red. M.

Leciak, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2017), a także publikacja zbiorowa „E-sport. Aspekty prawne” (red. Ł. Klimczyk, M. Leciak, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020). We współpracy z ośrodkiem gdańskim (Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego), w ramach projektu naukowego pt. „Arbitraż sportowy” (grant z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nr grantu: 538 - 6130 - B227-18, kierownik projektu: dr Magdalena Jaś-Nowopolska) przygotował monografię „Arbitraż sportowy” (M. Biliński, M. Jaś-Nowopolska, O. Zinkiewicz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019). która stanowi opracowanie alternatywnych form rozstrzygania sporów w sporcie. W tym nurcie pozostają także opracowania Habilitanta, których jest redaktorem bądź współredaktorem, a stanowią wynik Jego badań (red. M. Biliński, "Prawne aspekty funkcjonowania federacji sportowych", Kraków 2014 oraz red. P. Dobosz, M. Biliński, W. Górny, A. Mazur, M. Hadel, A. Kozień, „Problemy ochrony prawnej sportowego dziedzictwa kulturowego i mechanizmy prawa sportowego”, Kraków 2018).

Jako kolejny obszar zainteresowań naukowych Habilitant wskazuje publiczne prawo gospodarcze. W ramach tego nurtu wyodrębnił trzy grupy zagadnień i odpowiednio publikacje stanowiące zwięźczenie Jego badań.

Po pierwsze jest to problematyka konstytucyjnych podstaw podejmowania oraz wykonywania działalności gospodarczej. W tym obszarze zagadnień podkreślić należy udział Pana doktora w przygotowaniu fragmentów Systemu Prawa Administracyjnego (red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wrobel, Wydawnictwo C.H. Beck), tom 8a pt. „Publiczne prawo gospodarcze”, red. A. Grabowski, L. Kieres, A. Walaszek- Pyziół, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013), to jest „Zasada równego traktowania przedsiębiorców” (rozdział III, § 4) oraz „Zasada rejestracji przedsiębiorców” (rozdział III, § 6) uaktualnionych w 2018 roku.

Badania nad prawnymi kierunkami prawa do działalności gospodarczej wypełnia współpraca Pana Bilińskiego w ramach krajowych oraz międzynarodowych grantów naukowych (wykonawca: grant naukowy „Gospodarka w synergii prawa gospodarczego,

finansowego i prawnej ochrony środowiska", MNiSW, w ramach projektu „Doskonała nauka”, Nr DNK/SP/468249/2020, kierownik projektu: prof. dr hab. Andrzej Powałowski) oraz grant naukowy „Wolność działalności gospodarczej w polskiej i niemieckiej kulturze prawnej” („Wirtschaftliche Tätigkeiten in der polnischen und-deutschen Rechtskultur - Eine Rechtsvergleichende Perspektive”, projekt finansowany przez Polsko-Niemiecką Fundację na Rzecz Nauki, Nr 200528, kierownik grantu: dr Hanna Wolska). Habilitant uczestniczył także w przygotowaniu monografii pod red. M. Biliński, M. Jaś-Nowopolska, E. Przeszło zatytułowanej „Wolność działalności gospodarczej w polskiej i niemieckiej kulturze prawnej. Perspektywa komparatystyczna”, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021.

Ciekawym nurtem badań, także mocno eksponowanym w rozprawie habilitacyjnej, są rozważania Habilitanta nad prawnymi aspektami działalności gospodarczej w zakresie urządzania gier hazardowych. Wątek publicznoprawnej regulacji sektora hazardowego poruszany był przez Pana doktora m.in. w następujących publikacjach naukowych, rozdział pt. „Obowiązki informacyjne w ramach działalności z zakresu urządzania gier hazardowych przez Internet”, w monografii pt. „Informacje gospodarcze, studium prawne” red. A. Walaszek-Pyziół, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018 oraz w artykule pt. „Wykonywanie monopolu państwa w zakresie urządzania gier hazardowych” w Przeglądzie Naukowym Disputatio, tom nr 1/2018, Uniwersytet Gdański, 2018).

Inny kierunek aktywności naukowej habilitanta to problematyka świadczenia usług turystycznych, z tym że Habilitant odnosił się do nowych typów usług świadczonych w branży turystycznej ("Wyprawa partnerska - nowy rodzaj działalności gospodarczej w zakresie usług turystycznych", w: "Nowe typy usług w działalności gospodarczej", (red. A. Walaszek-Pyziół, T. Długosz; Warszawa 2014 oraz „Prawne aspekty organizacji imprez sportowych na terenach parków narodowych", w: „Prawne aspekty podróży i turystyki - historia i współczesność. Prace poświęcone pamięci Profesora Janusza Sondla, red. P. Cybula, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2018, "Problem prywatyzacji

PKL S.A. z perspektywy bezpieczeństwa osób korzystających z jej usług", w: „Prawne aspekty bezpieczeństwa w górach - turystyka, rekreacja, sport", red. P. Cybuła, Kraków 2013.

Kolejny, dość wąski nurt zainteresowań naukowych Pana doktora, to publicznoprawny charakter tzw. zawodu zaufania publicznego. Podkreślić należy, że przygotowane przez Doktora publikacje powstają w wyniku prowadzonych badań z innymi jednostkami naukowymi, w tym zagranicznymi oraz w związku z realizacją międzynarodowych grantów naukowych (m.in.: grant „Polsko - Czeskie Forum Akademickie: Efektywny Model Transgranicznej Współpracy Biznesowej i Partnerstwa "; konkurs „Forum Polsko-Czeskie na rzecz zbliżenia społeczeństw pogłębionej współpracy i dobrego sąsiedztwa 2019", organizowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, kierownik projektu: prof. UG dr hab. Anna Jurkowska-Zeidler).

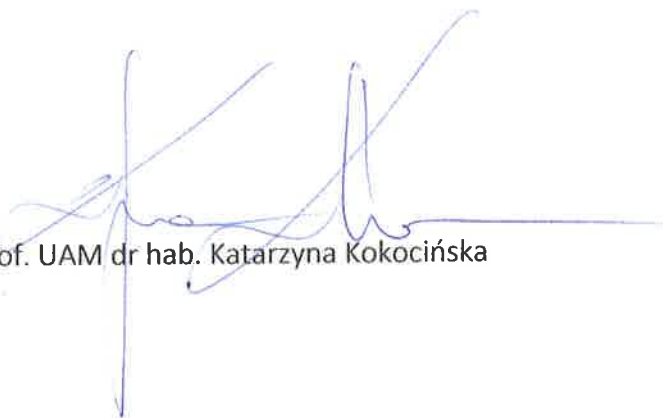
Wskazane powyżej opracowania charakteryzuje dojrzałość prowadzonych badań, rzetelność i wnikliwość Autora w prowadzonych analizach, co pozwala uznać, że opracowania te – zarówno współautorskie monograficzne, artykuły oraz rozdziały w monografiach - stanowią wkład w rozwój nauki prawa gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem publicznego prawa publicznego. Dorobek naukowy Pana dr Michała Bilińskiego jest zauważalny w środowisku naukowym, wśród przedstawicieli prawa gospodarczego, a w szczególności przedstawicieli kształtującej się dziedziny, jaką jest prawo sportowe.

Uważam, że zarówno dorobek naukowy, jak i aktywność naukowa Habilitanta, w tym uczestnictwo w projektach badawczych (grantach) zasługują na ocenę pozytywną.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę powyższe, a w szczególności przedłożoną przez Pana dr Michała Bilińskiego monografię zatytułowaną „Sport elektroniczny. Charakter prawny”, (Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021, ss. 277, ISBN 978-83-8235-625-0) wyrażam przekonanie, że zarówno przedstawiona do recenzji rozprawa habilitacyjna, jak i pozostały dorobek naukowy, spełniają kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U., tj. z 2021, poz. 478) – to jest wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, uzasadniając tym samym podjęcie dalszych czynności w przewodzie habilitacyjnym, zmierzającym do nadania Panu Doktorowi Michałowi Bilińskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego.

prof. UAM dr hab. Katarzyna Kokocińska